

**ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ
ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА****ПРОБЛЕМЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ РЕЗУЛЬТАТОВ
ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ****PROBLEMS OF DETERMINING THE RESULTS
OF INVESTMENT ENTERPRISES ACTIVITY**

Анотація. Досліджено економічну сутність інвестицій та інвестиційної діяльності підприємства. Визначено особливості макроекономічного та мікроекономічного підходу до тлумачення зазначених категорій. Доведено, що всі форми фінансової звітності містять інформацію про результати інвестиційної діяльності підприємства, які є неузгодженими між собою. Запропоновано удосконалене визначення категорії «інвестиційна діяльність підприємства».

Аннотация. Исследована экономическая сущность инвестиций и инвестиционной деятельности предприятия. Определены особенности макроэкономического и микроэкономического подхода к толкованию указанных категорий. Доказано, что все формы финансовой отчетности содержат информацию о результатах инвестиционной деятельности предприятия, которые являются несогласованными между собой. Предложено усовершенствованное определение категории «инвестиционная деятельность предприятия».

Abstract. The economic essence of investments and investment companies is investigated. Features macroeconomic and microeconomic approach to the interpretation of these categories are defined. It is proved that all forms of financial statements provide information about the results of the investment activity of the enterprise, which are inconsistent with each other. Definition of category «investment activities of the company» is improved.

Україна на сьогодні знаходиться у складному політичному, соціальному становищі тощо. Однією з проблем є неоднозначність і неузгодженість методологічної та нормативно-правової бази. Зокрема, дана проблема стосується і регулювання інвестиційної діяльності підприємства. Не зважаючи на те, що проблематикою інвестиційної діяльності, оцінювання ефективності інвестицій займається значна кількість науковців і практиків, залишаються не врегульованими питання ідентифікації інвестиційної діяльності суб'єкта господарської діяльності і, як наслідок, результативність даного виду діяльності.

Саме тому мета дослідження полягає у дослідженні сутності інвестиційної діяльності підприємства та відображення її результатів у фінансовій звітності. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: аналіз існуючих теоретичних підходів і норм законодавчої бази до визначення інвестиційної діяльності підприємства, визначення місця та ролі інвестиційної діяльності у системі господарської діяльності підприємства.

Аналіз літературних джерел свідчить про неоднозначний підхід до визначення сутності інвестицій і, як наслідок, інвестиційної діяльності підприємства [1, 2]. У найширшому розумінні «інвестиції» (від лат. *investio* — одягаю) означає вкладення капіталу з метою його наступного збільшення. Відповідно до юридичного підходу, наведеного у Законі України «Про інвестиційну діяльність», інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект. Основними розмежувальними критеріями між різними тлумаченнями інвестицій виступають об'єкт інвестування та тривалість зв'язування капіталу. Аналіз літературних джерел дає змогу виділити макро- та мікроекономічний підхід до тлумачення інвестицій.

Згідно з макроекономічним підходом, представниками якого є Кейнс Дж. М., Макконелл К.Л., Брю С.Л., Менкью Н.Г., інвестиції визначаються як «приріст будь-яких матеріальних цінностей — усіх витрат, що безпосередньо сприяють зростанню загальної величини капіталу в економічній системі». Відповідно до мікроекономічного підходу, інвестиції розуміються як «вкладення капіталу (тобто грошових коштів) в капітальні вкладення та оборотні активи» (Борщ Л.М., Андреев Д.М., Бочаров В.В., Гітман Л.Дж., Джонк М.Д., Хелферт Е., Ван Хорн Дж. К., Шарп У., Александер Г., Бейлі Дж.). На рівні підприємства інвестиції відображаються у такій формі фінансової звітності, як Баланс (звіт про фінансовий стан) [3]. В активі відображаються інвестиції у вигляді необоротних

* СКОРОБОГАТОВА Наталя Євгенівна / Наталья СКОРОБОГАТОВА / Natalia SKOROBOGATOVA — к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки, НТУУ «Київський політехнічний інститут», e-mail: nskorobogatova@ukr.net

активів (довгострокові фінансові та реальні інвестиції) та оборотних активів (поточні реальні та фінансові інвестиції), а в пасиві — джерела їх фінансування (власні, залучені, позичкові). Залежно від тривалості використання інвестиції можуть відображатися не в Балансі, а у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід): витрати на поточне виробництво, збутові, адміністративні та інші витрати.

Інвестиції підприємства відображаються також і у Звіті про рух грошових коштів, який деталізує рух грошових коштів від трьох видів діяльності підприємства: операційної, інвестиційної, фінансової. Проте вважаємо, що інформації про інвестиційну діяльність підприємства у даному звіті є значно звуженою, маючи на увазі сутність інвестицій.

Аналіз літературних джерел і нормативно-правової бази свідчить про неузгодженість щодо визначення економічної категорії «інвестиційна діяльність». Більшість вітчизняних науковців надають тлумачення терміну аналогічне тому, що є в Законі України «Про інвестиційну діяльність»: «інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій» [5]. Водночас, у Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» надано наступне визначення інвестиційної діяльності: «придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів». Проте поточні фінансові та реальні інвестиції залишаються поза цією формою фінансової звітності. Тобто акцент робиться на придбанні та реалізації саме необоротних активів і фінансових інвестицій, тоді як оборотні активи так само є об'єктом інвестування. Таким чином, нормативно-правова бухгалтерського обліку значно звужує межі категорії «інвестиції», включаючи до них лише довгострокові реальні та фінансові інвестиції, що суперечить самій сутності даної економічної категорії. Національним стандартом (положенням) бухгалтерського обліку 1 визначено такі види діяльності:

- звичайна діяльність — будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення;

- основна діяльність — операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу;

- операційна діяльність — основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю;

- фінансова діяльність — діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталів підприємства;

- інвестиційна діяльність — придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.

При використанні вищезазначеної класифікації видів діяльності підприємства інвестиційна діяльність, як уже зазначалося, обмежена лише довгостроковими інвестиціями, а поточні інвестиції відносяться до операційної діяльності, що суперечить сутності інвестицій. Зазначена суперечність між визначеннями інвестиційної діяльності може бути пояснена тим, що кожне визначення певного терміну у законодавчих документах надається для певних цілей застосування. У Господарському кодексі України та КВЕД інвестиційна діяльність як вид діяльності господарюючого суб'єкта взагалі відсутня [4]. Класифікація видів господарської діяльності (КВЕД) заснована на принципі класифікації за галузями. Проте інвестиційна діяльність здійснюється не за галузевим принципом, її здійснює будь-який господарюючий суб'єкт, як за широким, так і за вузьким тлумаченням. Водночас, інвестиційна діяльність пронизую всі галузі виробництва. Таким чином, питання однозначного тлумачення інвестиційної діяльності підприємства на законодавчому рівні залишається не визначеним.

Оскільки аналіз результатів діяльності підприємства здійснюється на підставі даних фінансової звітності, то вважаємо некоректним оцінку ефективності інвестиційної діяльності визначати, виходячи з визначення даного виду діяльності на підставі норм стандартів бухгалтерського обліку. Неузгодженість законодавчого визначення, форм фінансової звітності та економічної сутності інвестиційної діяльності призводить до ускладнення та в деяких випадках неможливості моніторингу інвестиційних проектів, що реалізуються на діючих підприємствах.

Таким чином, вважаємо доцільним при аналізі інвестиційної діяльності виходити з розподілу даного виду діяльності на два рівні — макро- та мікроекономічний. Відповідно до макроекономічного підходу, під інвестиційною діяльністю слід розуміти сукупність практичних дій фізичних, юридичних осіб і держави щодо здійснення інвестицій. Згідно з мікроекономічним підходом, інвестиційна діяльність — це сукупність дій суб'єктів господарювання, спрямованих на підготовку, вкладення та використання інвестицій. Окрім того, вважаємо необхідним привести у відповідність визначення економічної категорії «інвестиційна діяльність» та елементи фінансової звітності підприємств, що дозволить і інвесторам, і власникам, і потенційним партнерам, і державним органам влади знайти порозуміння, аналізуючи результати того чи іншого підприємства.

Література

1. Бланк А. И. Основы инвестиционного менеджмента / А. И. Бланк. — К.: Ника-Центр, Эльга-Н, 2001. — 672 с.
2. Борщ Л. М. Інвестування: теорія і практика / Л. М. Борщ. — К.: Знання, 2005. — 470 с.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене Наказом МФУ 07.02.2013 № 73 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/>
4. Поєдинок В. В. Інвестиційна діяльність як вид господарської діяльності / В. В. Поєдинок // Господарське право та господарський процес. — 6 — 2/2013. — С. 131 — 135.
5. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991р. № 1560 — XII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws>

УДК 336.025

Алла ХМЕЛЮК *

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ФИНАНСОВОГО МОНИТОРИНГА

THE WAYS TO INCREASE THE EFFICIENCY OF FINANCIAL MONITORING

Анотація. Запропоновано 14 основних напрямів підвищення ефективності фінансового моніторингу, які, за умови реалізації на системній, комплексній основі, сприятимуть успішному функціонуванню основних економічних інститутів, забезпеченню фінансової стабільності та стимулюванню сталого економічного зростання.

Аннотация. Предложено 14 основных направлений повышения эффективности финансового мониторинга, которые, при условии реализации на системной, комплексной основе, будут способствовать успешному функционированию основных экономических институтов, обеспечению финансовой стабильности и стимулированию устойчивого экономического роста.

Abstract. The proposed 14 main directions of increase of efficiency of financial monitoring, which, if it is implemented in a systematic, integrated manner, will contribute to the successful functioning of major economic institutions, to ensure financial stability and stimulate sustained economic growth.

З набранням чинності новою редакцією Закону [1] діяльність як суб'єктів первинного фінансового моніторингу, так і ДСФМУ щодо протидії легалізації незаконно одержаних доходів і фінансуванню тероризму характеризується комплексністю і системним характером.

Зараз достатньо ефективно працюють підрозділи з оцінки загроз національній безпеці, які виникають у результаті легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та розповсюдження зброї масового знищення. Проте, ефективність функціонування фінансового моніторингу потребує подальшого удосконалення.

На сьогодні тривалою і такою, що не сприяє забезпеченню високих показників ефективності фінансового моніторингу залишається процедура реагування правоохоронних органів на матеріали, які надсилаються ДСФМУ та їх діяльності з виявлення послідовності реалізації злочинних схем і зворотного зв'язку зі Службою щодо результатів проведеної роботи. Така ситуація знижує показник ефективності фінансового моніторингу — дієвість. Крім того, часто підрозділи державної реєстрації, Державна фіскальна служба України, органи внутрішніх справ взагалі ігнорують запити суб'єктів первинного фінансового моніторингу щодо ідентифікації клієнтів, зокрема тих, які мають не погашену або не зняту в установленому законом порядку судимість за корисливі кримінальні правопорушення, тероризм тощо, так само як ДСФМУ не інформує суб'єктів первинного фінансового моніторингу з питань порушення/закриття кримінальних справ за повідомленнями таких суб'єктів, прийняття судами рішень за кримінальними провадженнями і т. ін.

Для підвищення ефективності фінансового моніторингу важливо ураховувати той факт, що схеми легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, постійно ускладнюються, незаконні доходи змішуються з легальними джерелами доходів, саме тому фінансовий моніторинг потрібно здійснювати постійно, систематизуючи і проводячи обробку, облік, аналіз відомостей про рух го-

* ХМЕЛЮК Алла Анатоліївна / Алла ХМЕЛЮК / Alla HMELIUK — аспірант кафедри банківської справи та фінансового моніторингу Національного університету ДПС України, e-mail: stami@ukr.net